(٤٢) مەسەلە
ل دۆر ڕۆژا ئەینێ

بەرهەڤکرنا

بابێ ئیسلامی ئەحمەدێ کوڕێ عەلی

وەرگێڕان ب دەستکاری ڤە

تەحسین ئیبراهیم دۆسکی

چەند مەسەلەک
ل دۆر رۆژا ئەینیێ

* رۆژا ئەینییێ د حەفتییێ دا رۆژەکا پیـرۆزە، ب خێرترین رۆژە؛ چونکی د وێ رۆژێ دا خـودێ ئـادەم ئافراندیـە، وکریـە د بەحەشـتێ دا، وژێ هاتیـە دەرێخسـتن، وتێدا مربـوو ژی.. وەکی د حەدیسێن دورست دا هاتی.
* و ل ئـەینییێ قیامـەت رادبت، و د رۆژا ئـەینییێ دا دەمـەکێ هـەی هـەر دوعایەکا تێدا بێتەکرن ئێکسەر دئێتە قەبویلکرن، وئەو بـۆ موسلمانان جەژنەکا حەفتانەیە، ونڤێژەکا تایبەت ژی د ڤێ رۆژێ دا هەیە دبێژنـێ: نڤێژا ئەینییێ.
* د قورئانێ دا سوورەتەکا تایبەت هەیە ب نـاڤێ (سـورة الجمعـة) تێدا بەحسـێ ئێـک ژ تایبەتمەنـدییێن ڤـێ رۆژێ دئێتـەکرن کـو کرنـا نڤێـژا ئەینیێیە، تشتێ گرنگیا ڤێ رۆژێ بۆ مە بەرچاڤ دکەت.
* ل ڤێـرێ مـە دڤێـت بـەحسـێ هندەک مـەسـەلان بکـەیـن یـێن پەیوەنـدی ب ڤێ رۆژێ ڤە هەین، هیڤیا ژ خودێ ئەوە مـە ژ خێـرا ڤـێ رۆژێ بـێ بار نەکەت، وبەرێ مە بدەتـە خێـرێ ل ڤـێ رۆژێ وهـەر رۆژەکـا دی یـا هەبت..

مەسەلا ئێكێ
نڤێژا ئەينيێ

* مەسەلا ژ هەمييێ بەرچاڤتر د ڕۆژا ئەينيێ دا كرنا وێ نڤێژا تايبەتە يا ئەم دبێژينێ: (نڤێژا ئەينيێ) كو ل شوينا نڤێژا نيڤرۆ دئێتەكرن، ودو ركاعەتە، ئيمام تێدا دەنگێ خۆ ب خواندنێ بلند دكەت، وبەرى نڤێژێ ئەو دو خوتبان بۆ نڤێژكەران دخوينت.. چوونا مزگەفتێ بۆ كرنا ڤێ نڤێژێ كارەكێ واجبە ل سەر هەر موسلمانەكێ چو ژ وان عوزران ل نك نەبن يێن شريعەتى حسێب كرين عوزر، وەكى: نساخيێ، يان سەفەرێ.. هتد.
* دەليلێ مە ل سەر فەرزبوونا ڤێ نڤێژێ ئەڤ ئايەتەنە ژ قورئانا پيرۆز:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَوٰةِ مِن يَوۡمِ ٱلۡجُمُعَةِ فَٱسۡعَوۡاْ إِلَىٰ ذِكۡرِ ٱللَّهِ وَذَرُواْ ٱلۡبَيۡعَۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ۝٩ فَإِذَا قُضِيَتِ ٱلصَّلَوٰةُ فَٱنتَشِرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَٱبۡتَغُواْ مِن فَضۡلِ ٱللَّهِ وَٱذۡكُرُواْ ٱللَّهَ كَثِيرٗا لَّعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ ۝١٠ وَإِذَا رَأَوۡاْ تِجَٰرَةً أَوۡ لَهۡوًا ٱنفَضُّوٓاْ إِلَيۡهَا وَتَرَكُوكَ قَآئِمٗاۚ قُلۡ مَا عِندَ ٱللَّهِ خَيۡرٞ مِّنَ ٱللَّهۡوِ وَمِنَ ٱلتِّجَٰرَةِۚ وَٱللَّهُ خَيۡرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ۝١١ ﴾.

خودێ دبێژت: ئەى ئەوێن باوەرى ب خودێ ئيناى، ودويكەفتنا پێغەمبەرێ وى كرى، ئەگەر بانگهلدێرى ل ڕۆژا ئەينيێ بۆ نڤێژێ بانگ دا، هوين بۆ گوهدانا خوتبێ وكرنا نڤێژێ لەزێ بكەن، وكڕين وفرۆتنێ وهەر تشتەكێ هەوە موژيل بكەت بهێلن، ئەڤ كارە يێ فەرمان پێ ل هەوە هاتيەكرن بۆ هەوە چێترە؛ ژ بەر وێ خێر وگونەهـ ژێبرنا دێ گەهتە هەوە، ئەگەر هوين مفايێ خۆ بزانن وێ چەندێ بكەن. (وئەڤ ئايەتە دەليلە كو واجبە مرۆڤ

بچتە نڤێژا ئەینییێ وگوهداریا خوتبێ بکەت) ڤێجا ئەگەر هەوە گوهداریا خوتبێ کر، وهەوە نڤێژ کر، هوین ل عەردی بەلاڤ ببن، وهوین ب کەدا خۆ داخوازا ڕزقی ژ خودێ بکەن، وهوین د هەمی حالان دا گەلەک زکرێ خودێ بکەن؛ دا بەلکی هوین خێرا دنیایێ وئاخرەتێ ب دەست خۆ بێخن. وئەگەر هندەک موسلمانان بازرگانیەک یان هندەک موژیلاهیا دنیایێ وخەملا وێ دیت ئەو دێ قەست کەنێ، ودێ تە -ئەی موحەممەد- ڕاوەستای ل سەر منبەرێ هێلن، تو ئەی موحەممەد بێژە وان: ئەو خێر وخۆشیا ل نک خودێ هەی ژ وێ موژیلاهی وبازرگانییێ ب مفاترە، وخودێ -ب تنێ- چێترینێ ڕزقدەهانە، ڤێجا هوین ڕزقی ژ وی بخوازن، و ب گوهداریا ئەمرێ وی هوین خێرا دنیایێ وئاخرەتێ بخوازن.

مەسەلا دووێ
بەرزەبوونا ڤێ ڕۆژێ ل بەر کیتابیان

* ڕۆژا ئەینیێ نە ب تنێ ل نک ئوممەتا ئیسلامێ یا پیرۆز بوویە، بەلکی ل نک ئوممەتێن بەرێ ژی ئەو ڕۆژەکا ب قەدر وقیمەت بوو، بەلێ ئەو ل بەر ئوممەتا ئسرائیلی ژ کیتابیان هاتە بەرزەکرن، لەو وان ئەو ب شەنبیێ وئێکشەنبێ گوهاڕت، وزانایێن وان یێن بەرێ ئەڤ چەندە دزانی.
* (بوخاری) ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ نَحْنُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، بَيْدَ أَنَّهُمْ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِنَا، ثُمَّ هَذَا يَوْمُهُمْ الَّذِي فُرِضَ عَلَيْهِمْ، فَاخْتَلَفُوا فِيهِ، فَهَدَانَا الله، فَالنَّاسُ لَنَا فِيهِ تَبَعٌ: الْيَهُودُ

غَدًا، وَالنَّصَارَى بَعْدَ غَدٍ﴾ یەعنی: ئەم موسلمان دویماهییێ ییێن هاتین، بەلێ رۆژا قیامەتێ ئەم ل پێشییێینە، بەلێ کیتاب بەری مە بۆ وان هاتبوو دان، پشتی هنگی ئەڤە ئەو رۆژ بوو یا ل سەر وان هاتیە فەرزکرن (وەمەخسەد پێ رۆژا ئەینییێیە)، بەلێ ئەو تێدا ب خیلاف چوون، وخودێ بەرێ مە دایێ، ڤێجا خەلک تێدا دویکەفتییێن مەنە: جوهی سویاهی، وفەلە دوسبە.
یەعنی: رۆژا جوهیان کو شەنبیە پشتی ئەینییێ ب رۆژەکێ دئێت، ویا فەلان کو ئێک شەنبە پشتی ئەینییێ ب دو رژۆان دئێت.

مەسەلا سێ
خێر وبهایێ رۆژا ئەینیێ

* د دەر حەقا خێر وبهایێ رۆژا ئەینییێ دا گەلەک حەدیس هاتینە، ل ڤێرێ ئەم دێ هندەک ژ وان بۆ نموونە ڤەگێرین..
* (موسلم) ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمُ الجُمُعَةِ، فِيهِ خُلِقَ آدَمُ، وَفِيهِ أُدْخِلَ الجَنَّةَ، وَفِيهِ أُخْرِجَ مِنْهَا، وَلاَ تَقُومُ السَّاعَةُ إِلاَّ فِي يَوْمِ الجُمُعَةِ﴾ یەعنی: باشترین رۆژ رۆژ تێدا هەلاتی رۆژا ئەینییێیە، ئادەم تێدا هاتە ئافراندن، وتێدا هاتەبرن بۆ بەحەشتێ، وژێ هاتە دەرێخستن، و ل رۆژا ئەینییێ نەبت قیامەت رانابت.
* (ئبن ماجە) ژ ئەبوو لوبابەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿إن يوم الجمعة سيد الأيام وأعظمها عند الله﴾ یەعنی: رۆژا ئەینییێ سەروەرا هەمی رۆژانە، وئەو مەزنترین رۆژە ل نک خودێ.

مەسەلا چارێ
ئەینی بۆ ئەینیێ گونەهێن
د ناڤبەرا خۆ دا ژێ دبەن

* (موسلم) ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ الصَّلواتُ الخَمْسُ، وَالجُمُعَةُ إِلَى الجُمُعَـةِ، كَفَّـارَةٌ لِمَا بَيْـنَهُنَّ مَـا لَمْ تُغْـشَ الْكَبَائِرُ ﴾ یەعنی: هەر پێنج نڤێژ، وئەینی بۆ ئەینیێ، گونەهێن د ناڤبەرا خۆ دا ژێ دبەن، ئەگەر گونەهێن مەزن نەهاتبنە کرن.
* (موسلم) ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ، ثُمَّ أَتَى الجُمُعَةَ فَاسْتَمَعَ، وَأَنْصَتَ، غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الجُمُعَةِ، وَزِيَادَةُ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ ﴾ یەعنی: هەچیێ دەسنڤێژا خۆ باش بشۆت، پاشی بێتە نڤێژا ئەینیێ، وگوهێ خۆ بدەتە خوتبێ، وخۆ بێ دەنگ بکەت، گونەهێن وی یێن د ناڤبەرا وێ ئەینیێ وئەینیا دی دئێنە ژێبرن، وسێ رۆژێن دی ژی زێدەتر.

مەسەلا پێنجێ
دەمەک تێدا هەیە دوعا دئێنە قەبویلکرن

* (بوخاری وموسلم) ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزن، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- بەحسێ رۆژا ئەینیێ کر وگۆت: ﴿ فِيهِ سَاعَةٌ لا يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي يَسْأَلُ اللهَ تَعَالَى شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاه ﴾ یەعنی: دەمەکێ تێدا

هەی عەبدەک لێ ڕانابت نڤێژێ بکەت وتشتەکی ژ خودێ بخوازت، ئەگەر خودێ وی تشتی نەدەتێ.

* (نەسائی) ژ جابرێ کوڕێ عەبدللاهی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ يَوْمُ الجُمُعَةِ اثْنَتَا عَشْرَةَ سَاعَةً، لَا يُوجَدُ فِيهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ يَسْأَلُ الله شَيْئًا إِلَّا آتَاهُ إِيَّاهُ، فَالْتَمِسُوهَا آخِرَ سَاعَةٍ بَعْدَ الْعَصْرِ ﴾ یەعنی: ڕۆژا ئەینیێ دوازدە سەعەتن، عەبدەک تێدا (یەعنی: د سەعەتەک ژ وان سەعەتان دا) پسیارا تشتەکی ژ خودێ ناکەت، ئەگەر ئەو وی تشتی نەدەتێ، ڤێجا هوین ل سەعەتا دویماهیێ یا پشتی ئێڤاری لێ بگەڕیێن.

* ژ ڤان حەدیسان وگەلەکێن وەکی وان ئاشکەرا دبت کو ل ڕۆژا ئەینیێ دەمەک هەیە دوعا تێدا دئێنە قەبویلکرن.

* وئیمام ئەحمەد دبێژت: پتر حەدیس ل سەر هندێنە کو ئەو دەم دکەفتە پشتی نڤێژا ئێڤاری، یەعنی: د ناڤبەرا ئێڤاری وڕۆژ ئاڤابوونێ دایە، وهندەک صەحابی ژی ل سەر ڤێ گۆتنێنە. و ژ حەسەنێ بەصری دئێتە ڤەگوهاستن کو ئەو سەعەت ل وی دەمیە گاڤا ئیمام ل سەر مینبەرێ دڕوینت، نیڤرۆ.

مەسەلا شەشێ
خۆ شویشتن ل ئەینیێ
وبێنێن خۆش وسیواک

* (بوخاری) ژ عەبدللاهێ کوڕێ عومەری ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمْ الجُمُعَةَ فَلْيَغْتَسِلْ ﴾ یەعنی: ئەگەر ئێک ژ هەوە هاتە نڤێژا ئەینیێ بلا سەرێ خۆ بشۆت.

* (موسلم) ژ ئەبوو سەعیدێ خودری ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ غُسْلُ يَوْمِ الجُمُعَةِ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ، وَسِوَاكٌ، وَيَمَسُّ مِنَ الطِّيبِ مَا قَدَرَ عَلَيْهِ ﴾ یەعنی: شویشتنا ڕۆژا ئەینییێ ل سەر هەر ئێکێ بالغە، وسیواک، وکو ئەو هندەک بێنا خۆش یا ب دەست بکەڤت ب کار بینت.
* و د ریوایەتەکێ دا ل نک (بوخاری) هاتیە: ﴿ غُسْلُ يَوْمِ الجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ ﴾ یەعنی: شویشتنا ڕۆژا ئەینییێ واجبە ل سەر هەر ئێکێ بالغ.
* ژ بەر ڤێ چەندێ گەلەک زانا دبێژن: ئەڤ شویشتنە واجبە نە کو سوننەتە، وبەلکی ئارمانج ژێ ئەو بت ل ئەینییێ مرۆڤ هەمی پێکڤە ل مزگەفتێ کۆم دبن، ڤێجا خۆ شویشتن، و ب کارئینانا سیواکێ وبێنێن خۆش، دبتە ئەگەرا پاراستنا وان ژ ئێشان وبێنێن نەخۆش.

مەسەلا حەفتێ
چوونا زوی بۆ مزگەفتێ

* (بوخاری) ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ مَنْ اغْتَسَلَ يَوْمَ الجُمُعَةِ غُسْلَ الجَنَابَةِ، ثُمَّ رَاحَ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَدَنَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَقَرَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّالِثَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ كَبْشًا أَقْرَنَ، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الرَّابِعَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ دَجَاجَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الخَامِسَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَيْضَةً، فَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ حَضَرَتْ المَلَائِكَةُ يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ ﴾ یەعنی: هەچییێ ڕۆژا ئەینییێ خۆ بشۆت شویشتنا جەنابەتێ، پاشی بچنە مزگەفتێ هەر وەکی وی حێشترەک کریە قوربان، وهەچییێ ل سەعەتا دووێ بچت هەر وەکی وی چێلەک کریە قوربان، وهەچییێ ل سەعەتا سییێ بچت هەر وەکی

وی بەرانەکێ ب شاخ کریە قوربان، وهەچییێ سەعەتا چارێ بچت هەر وەکی وی مریشکەک کریە قوربان، وهەچییێ ل سەعەتا پێنجێ بچت هەر وەکی وی هێکەک کریە قوربان، وئەگەر ئیمام دەرکەفت ملیاکەت ئامادە دبن گوهداریا خوتبێ دکەن.

* (ئەحمەد) ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ كَانَ عَلَى كُلِّ بَابٍ مِنْ أَبْوَابِ الْمَسْجِدِ مَلَائِكَةٌ يَكْتُبُونَ الْأَوَّلَ فَالْأَوَّلَ، فَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ طُوِيَتْ الصُّحُفُ ﴾ یەعنی: ئەگەر بوو رۆژا ئەینی ل بەر دەرێ هەر مزگەفتەکێ هندەک ملیاکەت هەنە ناڤێ وان دنڤیسن یێن دئێنە مزگەفتێ، ئێکی ل دویڤ یێ دی، ڤێجا ئەگەر ئیمام دەرکەفت دا خوتبێ بخوینت، ئەو دەفتەرێن خۆ دپێچن.

* ئەڤە حەدیسە هندێ دگەهینن کو هندی مرۆڤ زویتر بچتە مزگەفتێ بۆ نڤێژا ئەینیێ ب خێرترە، وئەو کەسێ پشتی دەسپێکرنا خوتبێ دچتە ژۆر ملیاکەت ناڤێ وی د دەفتەرێن خۆ دا نانڤیسن.

مەسەلا هەشتێ
خۆ نێزیککرنا ژ ئیمامی

* (ئەبوو داوود) ژ سەمورەیێ کورێ جوندوبی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ احْضُرُوا الذِّكْرَ، وَادْنُوا مِنَ الإِمَامِ، فَإِنَّ الرَّجُلَ لاَ يَزَالُ يَتَبَاعَدُ حَتَّى يُؤَخَّرَ فِي الجَنَّةِ وَإِنْ دَخَلَهَا ﴾ یەعنی: ل خوتبێ ئامادە ببن، وخۆ نێزیکی ئیمامی بکەن، چونکی زەلام دێ مینت خۆ دویر کەت حەتا ئەو ل بەحەشتێ ژی بێتە دویرکرن، ئەگەر خۆ بچتێ ژی.

* ژ ڤێ حەدیسێ دئێتە زانین کو یا باش بۆ نڤێژکەری ئەوە هندی ژێ بێت خۆ نێزیکی وی جهی بکەت یێ ئیمام لێ ڕادوەستت وخوتبێ دخوینت، وچەند ئەو پتر یێ نێزیکی ئیمامی بت، ڕۆژا قیامەتێ د بەحەشتێ دا ئەو پتر دێ یێ نێزیکی جهێ خۆشتر بت.. وبەلکی ئەڤە ژ بەر هندێ بت دا وی باشتر گوهـ ل دەنگێ ئیمامی بت، وچێتر د ئاخفتنا وی بگەهت، ژ بلی کو نڤێژا ل ڕێزا ئێکێ ب خێرترە.

مەسەلا نەهێ
دەرباسبوونا د سەر ستویێ خەلکی ڕا

* (ئەبوو داوود) ژ عەبدلاهێ کوڕێ بوسری ڤەدگوهێزت، دبێژت: جارەکێ زەلامەک هاتە مزگەفتێ دەمێ پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- خوتبە دخواند، د سەر ستویێ خەلکی ڕا دبۆری، ئینا پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆتێ: ﴿ اجْلِسْ فَقَدْ آذَيْت ﴾ یەعنی: ڕوینە خوارێ تە نەخۆشی گەهاند.
* و د ریوایەتەکا دی دا ل نک (ئبن ماجە)ی هاتیە گۆت: ﴿ اجلس فقد آذیت وآنیت ﴾ یەعنی: ڕوینە تە نەخۆشی گەهاند، وتو درەنگ هاتی.
* ژ ڤێ حەدیسێ وهندەکێن دی یێن وەکی وێ ئاشکەرا دبت کو چێ نابت مرۆڤ د سەر ستویێ خەلکی ڕا دەرباس ببت وبچتە ڕێزێن پێشییێ، خۆ ئەگەر ئەو هندەک جهێن ڤالا ژی ل سنگی ببینت، بەلکی دڤێت ئەو ل وی جهی ڕوینت یێ ئەو دگەهتێ، وئەگەر جهەکێ ڤالا هەبت ئەوێن ل سنگی دڤێت بچنێ.. هندەک کەس هەنە خۆ گیرۆ دکەت، ودەمێ دئێن ڕێزێن نڤێژکەران دبڕن و د سەر ستویێ وان ڕا دچن دا خۆ ب سنگی ڕا

بگەهینن، ئەڤ کارە یی دورست نینە وگونەهە، ژ بلی کو (ذەوقسزیە) ژی ژ لایێ وان کەسان ییێن پێ ڕادبن.

مەسەلا دەهێ
گوهداریکرنا خوتبێ

* (ئەبوو داوود) ژ عەبدللاهێ کوڕێ عەمری ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ الجُمُعَةِ، وَمَسَّ مِنْ طِيبِ امْرَأَتِـهِ -إِنْ كَـانَ لَهَا-، وَلَبِسَ مِنْ صَالِحِ ثِيَابِهِ، ثُمَّ لَمْ يَتَخَطَّ رِقَابَ النَّـاسِ، وَلَمْ يَلْـغُ عِنْـدَ الْمُوْعِظَـةِ، كَانَـتْ كَفَّارَةً لِمَا بَيْنَهُمَا، وَمَنْ لَغَا، وَتَخَطَّى رِقَابَ النَّاسِ كَانَتْ لَهُ ظُهْرً ﴾ یەعنی: هەچییێ ڕۆژا ئەینییێ خۆ بشۆت، وهندەک بێنا خۆش یا مالا خۆ ل خۆ بکەت ئەگەر هەبت، وجلکەکێ خۆ یێ باش بکەتێ، پاشی پێ ل ستوییێ کەسێ نەدانت، ودەمێ خوتبە دئێتە خواندن نەئاخڤت، گونەهێن وی یێن وێ ئەینییێ دێ بۆ ئێنە ژێبرن، وهەچییێ ئاخڤت وپێ ل ستوییێ خەلکی دانا، دێ بۆ ئێتە نڤیسین نڤێژا نیڤرۆ.
* (بوخاری) ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ إِذَا قُلْتَ لِصَاحِبِكَ يَوْمَ الجُمُعَةِ: أَنْصِتْ، وَالْإِمَامُ يَخْطُـبُ فَقَـدْ لَغَـوْتَ ﴾ یەعنی: ڕۆژا ئەینییێ ئەگەر تە گۆتە هەڤالێ خۆ: هش بە! دەمێ ئیمام خوتبێ دخوینت، ئەو تە خوتبا خۆ بەطال کر.
* (موسلم) ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ، ثُمَّ أَتَى الجُمُعَةَ فَاسْتَمَعَ وَأَنْصَتَ، غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الجُمُعَةِ وَزِيَادَةُ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ، وَمَنْ مَسَّ الحَصَى فَقَدْ لَغَا ﴾ یەعنی: هەچییێ باش

دەسـنڤێژا خـۆ بشـۆت، پاشـی بێتـە نڤێـژا ئـەینیێ، وگوهـداریێ بکـەت، ونەئاخڤت، گونەهێن وی یێن د ناڤبەرا هەردو ئـەینیان دا وسـێ ڕۆژان زێدە ژی دئێنە ژێبرن، وهەچییێ دەست بکەتە بەرکان ئـەو وی خوتبا خۆ بـەطال کر.

* ژ ڤـێ حەدیسێ ئاشکەرا دبت کو: هـەر کەسـەکی دەست بکەتـە بـەرکان وخـۆ پێڤە موژیـل بکـەت دەمـێ خوتبە دئێتـە خوانـدن، ئـەو خێـرا خـوتبێ بـۆ وی نائێتـە نڤیسـین، ووەکـی بـەرکان تژبـی ژی ئەگـەر ئێـک خـۆ پێڤـە موژیـل بکەت.

* وچونکی د ڤـێ حەدیسـێ دا بەحسـێ سەرشویشـتنێ نەهاتیـەکرن، و ب تنـێ بەحسێ دەسنڤێژێ هاتەکرن، هنـدەک زانـا دبێـژن: مـەعنا سەرشویشـتنا ڕۆژا ئەینیێ واجب نینە بەلکی سوننەتە.

مەسەلا یازدێ
نەچوونا خوتبێ بێی عەزر

* (ئەبوو داوود) ژ ئەبوو جەعدی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لـێ بن- گۆت: ﴿ مَنْ تَرَكَ ثَلاَثَ جُمَعٍ تَهَاوُنًا بِهَا طَبَعَ اللهُ عَلَى قَلْبِهِ ﴾ یەعنی: هەچییێ سێ ئەنیان نەکەت ژ خەمساری وسڤکی پێکرن خودێ خـەتمێ ل سـەر دلـێ وی ددەت.

* و د ریوایەتەکێ دا ل نک (ئبن خوزەیمەی) هاتیـە: ﴿ من ترك الجمعة ثلاثا من غير عـذر فهـو منـافق ﴾ یـەعنی: هـەچییێ سـێ ئـەینیان بـێ عـوزر بهێلـت ئـەو منافقە.

* (طـەبـەرانـی) ژ کـەعبێ کورێ مالـکی ڤـەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبـەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ لينتهين أقوام يسمعون النداء يوم الجمعة، ثـم لا يأتونهـا، أو ليطبعن الله على قلوبهم، ثم ليكـونن مـن الغـافلين ﴾ يـەعنی: هنـدەک کـەس دێ هەبن وان دێ گوهـ ل بانگی بت ڕۆژا ئەینی ونائێنە نڤێژێ، یـان خودێ دێ خەتمێ ل دلێن وان دەت، پاشی ئەو دێ ژ غافلان بن.
* ژ ڤان حەدیسان ئاشکەرا دبت کو نەچوونا سێ ئەینیان ل دویڤ ئێـک وبێـی عوزرەکـا شـەرعی ژ گونـەهێن مەزنـە یـێن خـودانێ خـۆ بـەر ب نیفـاقێ ڤـە دبەت.

مەسەلا دووازدێ
خواندنا سوورەتا (الكهف)

* (نـەسائی) ژ ئەبوو سەعیدێ خودری ڤـەدگـوهێزت، دبـێـژت: پێغەمبـەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْكَهْفِ فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ أَضَاءَ لَهُ مِنَ النُّورِ مَـا بَيْنَ الْجُمُعَتَيْنِ ﴾ یەعنی: هەچیێ سوورەتا کەهف ل ڕۆژا ئەینیێ بخوینت، ئـەو دێ د ناڤبەرا هەردو ئەینیان دا بۆ وی روهن کەت.
* وئـەڤ حەدیسـە خێـر وبهـایێ خوانـدنا سوورەتا (الهکـف) بـۆ مـە ئاشـکەرا دکـەت، ب تایبـەتی ئەگـەر ل ڕۆژا ئـەینیێ بـت. و د هنـدەک ریوایـەتێن دی یێن دورست ژی دا هاتیە کو هەچیێ ڤـێ سوورەتێ بخوینت دێ ژ دەجالـی وفتنا وی ژی ئێتە پاراستن.

مەسەلا سێزدێ

ڕۆژیگرتن ل ڕۆژا ئەینیێ ب تنێ

* وئەڤە کارەکێ نە یێ دورستە، ژ بەر وێ حەدیسێ یا (موسلم) ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ لاَ تَخْتَصُّوا لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ بِقِيَامٍ مِنْ بَيْنِ اللَّيَالِي، وَلاَ تَخُصُّوا يَوْمَ الْجُمُعَةِ بِصِيَامٍ مِنْ بَيْنِ الأَيَّامِ، إِلاَّ أَنْ يَكُونَ فِي صَوْمٍ يَصُومُهُ أَحَدُكُمْ ﴾ یەعنی: شەڤا ئەینیێ د ناڤبەرا هەمی شەڤان دا بۆ کرنا عیبادەتی تایبەت نەکەن، وڕۆژا ئەینیێ د ناڤبەرا ڕۆژان دا تایبەت نەکەن بۆ گرتنا ڕۆژیێ، وەسا نەبت ئەوبکەفتە وێ ڕۆژێ یا ئەو ڕۆژیێ لێ دگرت.
* (بوخاری) ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ لَا يَصُومَنَّ أَحَدُكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِلَّا يَوْمًا قَبْلَهُ أَوْ بَعْدَهُ ﴾ یەعنی: ئێک ژ هەوە ڕۆژا ئەینیێ یێ ب ڕۆژی نەبت، وەسا تێ نەبت ئەو ڕۆژەکێ بەری وێ یان ڕۆژەکێ پشتی وێ بگرت.
* (بوخاری) ژ دەیکا موسلمانان (جوەیریاییێ) ڤەدگوهێزت، دبێژت: جارەکێ ڕۆژا ئەینیێ پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- هاتە مالا من وئەز یا ب ڕۆژی بووم، ئینا وی گۆتە من: دوهی تو یا بڕۆژی بووی؟ من گۆتێ: نەخێر، گۆت: سوباهی تو دێ یا ب ڕۆژی بی؟ من گۆتێ: نەخێر؟ گۆت: پا ڕۆژیا خۆ بخۆ.
* (ئەحمەد) ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ إِنَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ يَوْمُ عِيدٍ، فَلَا تَجْعَلُوا يَوْمَ عِيدِكُمْ يَوْمَ صِيَامِكُمْ، إِلَّا أَنْ

تَصُومُوا قَبْلَهُ أَوْ بَعْدَهُ ﴾ يەعنى: هندى ڕۆژا ئەينيێيە ڕۆژا جەژنێيە، ڤێجا هوين ڕۆژا جەژنا خۆ نەكەنە ڕۆژا ڕۆژيا خۆ، وەسا نەبت هوين ڕۆژەكێ بەرى هنگى يان پشتى هنگى بگرن.

* ژ ڤان حەديسان ئاشكەرا دبت كو چێ نابت ل ڕۆژا ئەينيێ ب تنێ يێ ب ڕۆژى بت، يان ل شەڤا ئەينيێ ب تنێ بۆ كرنا عيبادەتى ڕابت، و(عللەتا) نەدورستيا گرتنا ڕۆژيێ -وەكى پێغەمبەرى ب خۆ سلاڤ لێ بن- ئاشكەرا كرى، ئەوە ڕۆژا ئەينيێ بۆ موسلمانان جەژنەكا حەفتانەيە، و ل ڕۆژا جەژنێ چێ نابت مرۆڤ يێ ب ڕۆژى بت.

مەسەلا چاردێ

دانا صلاوەتان ل سەر پێغەمبەرى

* (ئەبوو داوود ونەسائى) ژ ئەوسێ كوڕێ ئەوسى ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەرى -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ أَيَّامِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فِيهِ خُلِقَ آدَمُ، وَفِيهِ قُبِضَ، وَفِيهِ النَّفْخَةُ، وَفِيهِ الصَّعْقَةُ، فَأَكْثِرُوا عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ فِيهِ، فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ ﴾ يەعنى: ڕۆژا ئەينيێ ژ باشترين ڕۆژێن هەويە، ل وێ ڕۆژێ ئادەم يێ هاتيە ئافراندن، ويێ مرى، و ل وێ ڕۆژێ قيامەت ڕادبت، ومرۆڤ دلگرتى دبن، ڤێجا هوين گەلەگ صلاوەتان تێدا بدەنە سەر من، چونكى صلاوەتێن هەوە بۆ من دئێنە پێشكێشكرن، ئينا صەحابيان گۆتێ: ئەى پێغەمبەرێ خودێ! چاوا صلاوەتێن مە دێ بۆ تە ئێنە پێشكێشكرن وتو يێ حەلياى؟ پێغەمبەرى سلاڤ لێ بن گۆت: ﴿ إِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ حَرَّمَ عَلَى

الأَرْضِ أَجْسَادَ الأَنْبِيَاءِ﴾ يەعنی: هندی خودێیە لەشێن پێغەمبەران ل سەر عەردی حەرام کرینە.

* (طەبەرانی) ژ ئەبوو طەلحەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ خَرَجَ مِنْ عِنْدِي جِبْرِيلُ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آنِفًا، فَأَتَانِي بِبِشَارَةٍ مِنْ رَبِّي، قَالَ: إِنَّ الله بَعَثَنِي إِلَيْكَ أُبَشِّرُكَ أَنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ مِنْ أُمَّتِكَ يُصَلِّي عَلَيْكَ صَلاةً إِلَّا صَلَّى الله وَمَلائِكَتُهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا﴾ یەعنی: نوکە جبریل -سلاڤ لێ بن- ژ نک من دەرکەفت مزگینیەک بۆ من ژ نک خودایێ من ئینابوو، گۆت: خودێ ئەزێ هنارتیمە نک تە دا مزگینیێ بدەمە تە کو کەسەک ژ ئوممەتا تە صەلاوەتەکێ نادەتە سەر تە، ئەگەر خودێ وملیاکەتێن وی ژی دەهـ صلاوەتان پێشڤە نەدەنە سەر وی.

* ودورستترین شێوەیێ صلاوەتێ ئەوە یێ ئەم د (تەحییاتێ) دا دبێژین، ئەوێ دبێژنێ: (الصلوات الإبراهيمية)، ودەمێ ئەم دبێژین: صلاوەتێن خودێ ل سەر فلانی بن، مەعنا وێ ئەوە: خودێ رەحمێ ب فلانی ببەت، چونکی صلاوەت ژ خودێ رەحمە، و ژ ملیاکەتان دوعایێن رەحمێنە.

مەسەلا یازدێ
پێنج کارێن باش ل ئێک رۆژێ

* (ئبن حببان) ژ ئەبوو سەعیدێ خودری ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ خمس من عملهن في يوم كتبه الله من أهل الجنة : من عاد مريضاً، وشهد جنازة، وصام يوماً، وراح يوم الجمعة، وأعتق رقبة﴾ یەعنی: پێنج تشت هەنە هەچییێ وان د ئێک رۆژێ دا بکەت، خودێ وی ژ بەحەشتیان

دێ هژمێرت: هەچییێ سەرا نساخەکی بدەت، و د گەل جەنازەیەکی دەرکەڤت، ویێ ب ڕۆژی بت، وبچتە نڤێژا ئەینییێ، وعەبدەکی ئازا کەت.

* ودەمێ پێغەمبەر سلاڤ لێ بن دبێژت: بچتە نڤێژا ئەینییێ، هندێ دگەهینت کو ئەڤ کارە دڤێت د ڕۆژا ئەینییێ دا بێنەکرن، وگرتنا ڕۆژییێ مەعنا وێ ئەو نینە ئەو وێ ڕۆژێ تایبەت یێ ب ڕۆژی بت؛ چونکی گرتنا ڕۆژییێ تایبەت ل ئەینییێ چێ نابت وەکی د مەسەلا سێزدێ دا د گەل مە بۆری.

مەسەلا شازدێ
بەرچاڤکرنا کارێن مرۆڤی ل شەڤا ئەینیێ

* (ئەحمەد) ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ إِنَّ أَعْمَالَ بَنِي آدَمَ تُعْرَضُ كُلَّ خَمِيسٍ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ، فَلَا يُقْبَلُ عَمَلُ قَاطِعِ رَحِمٍ ﴾ یەعنی: کار وکریارێن مرۆڤان هەمی پێنج شەنبان، شەڤێن ئەینیان، دئێنە عەرضکرن، ڤێجا کارێ وی کەسی نائێتە قەبویلکرن یێ مرۆڤاینی بڕی.

* ئەڤ حەدیسە دو تشتان بۆ مە ئاشکەرا دکەت:

ئێک: ئەو کار وکریارێن مرۆڤ ل حەفتییێ هەمیێ دکەت، وملیاکەت وان دنڤیسن، ل شەڤا ئەینییێ دئێتە پێشکێش وبەرچاڤکرن، وهەر کارەکێ دورست بت ژ وان خودێ وی قەبویل دکەت، وخێرێ ددەتە خودانی.

دو: ئەو کەسێ پەیوەندییێن مرۆڤاینییێ د گەل مرۆڤێن خۆ بڕی بن، ویێ ژ وان سل بت، کارێ وی ئەگەر خۆ یێ دورست وباش ژی بت، خودێ ژێ قەبویل ناکەت، ودبێژتە ملیاکەتان: کارێ ڤی بهێلت حەتا ئاشت دبت.. وەکی د هندەک حەدیسێن دی دا هاتی.

مەسەلا هەڤدێ
مرن ل شەڤ وڕۆژا ئەینیێ

* (ئەحمەد وترمذى) ژ عەبدللاهێ كوڕێ عومەرى ڤەدگوهێزن، دبێژت: پێغەمبەرى -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَمُوتُ يَوْمَ الجُمُعَةِ أَوْ لَيْلَةَ الجُمُعَةِ، إِلَّا وَقَاهُ الله فِتْنَةَ الْقَبْرِ ﴾ يەعنى: هەر موسلمانەكێ ل ڕۆژا ئەينیێ، یان ل شەڤا ئەینیێ بمرت، خودێ دێ وى ژ فتنا قەبرى پارێزت.
* مەعنا: ژ بەر پیرۆزیا ڕۆژا ئەینیێ ئەو مرۆڤ دێ ژ فتنا قەبرى ئێتە پاراستن، وفتنا قەبرى یا مەزن ئەوە دەمێ هەردو ملیاكەتێن ب سەهم دئێن پسیارێ ژ مرۆڤى دكەن، ئەوێ دئێتە پاراستن ئەوە یێ بەرسڤێن خۆ دورست ددەت.

مەسەلا هەژدێ
خواندنا پێغەمبەرى سلاڤ لێ بن
د نڤێژا ئەینیێ دا

* (ئبن ماجە) ژ ئەبوو هورەیرەى ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەرى -سلاڤ لێ بن- ل نڤێژا سپێدێ ل ڕۆژا ئەینیێ سوورەتا (ألم) السجدة، وسوورەتا (هل أتى على الإنسان) دخواند.

* و د نڤێـژا ئـەینییێ ب خـۆ دا -وەکـی دێ د گـەل مـە ئێـت-، وی سـوورەتا (الجمعة) و(المنافقون) دخواند.. ویا سوننەت ئەوە ئیمام د ڤێ چەندێ دا چاڤ ل پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- بکەت.

مەسەلا نۆزدێ
سەفەر ل ڕۆژا ئەینیێ

* هندەک کەس هەنە هزر دکەن سەفەر ل ڕۆژا ئەینییێ، ب تایبەتی بەری نیڤـرۆ چێ نابت، وئەڤ بۆچوونە یا دورست نینە؛ چونکی ئەو موخالفی هژمارەکا حەدیسانە، ژ وان:

١- (طـەبـەرانی) ژ عەبـدللاهێ کـوڕێ عەبباسـی ڤـەدگوهێزت، دبێـژت: پێغەمبـەری سلاڤ لـێ بـن عەبـدللاهێ کـوڕێ رەواحـەی وجەعفـەرێ کـوڕێ ئـەبوو طـالبی وزەیدێ کـوڕێ حارثـەی هنارتنـە غـەزایـەکێ، پاشـی وی دیت عەبدللاه یێ مـای، ئینـا گـۆتێ: بـۆچی تـو مـای؟ وی گـۆت: ژ بـەر نڤێـژا ئەینیێ. پێغەمبەری سلاڤ لێ بن گۆتێ: ﴿لغدوة في سبيل الله أو روحة خير من الدنيا وما فيها﴾ یـەعـنـی: دەرکـەفـتـنـەک یان هاتنەک د ڕێکا خـودێ دا ب خێرترە ژ دنیایێ وهەر تشتەکێ تێدا. ئینا عەبدللاه دەرکەفت وگەهشتە هەڤالێن خۆ.

٢- بەیهـەقی ژ قەیسـی ڤـەدگوهێزت، دبێـژت: عومـەری زەلامـەک دیـت کـارێ خـۆ یـێ سـەفەرێ کربـوو، ودگـۆت: ئەگـەر ئـەڤرۆ ئـەینی نـەبا ئـەز دا سەفەرێ کەم، عومەری گۆتێ: ئەینی سەفەرێ مەنعە ناکەت.

٣- وبەیهەقی ژ ئیمامێ زوهری ڤەدگوهێزت، دبێژت: جارەکێ ل سپێدەیا ڕۆژا ئـەینییێ ئـەو دەرکەفتـە سـەفەرێ، ئینـا هەڤالـەکێ وی گـۆتێ: ئەڤـە

چاوایـە؟ وی گـۆت: پێغەمبـەر ژی -سـلاڤ لـێ بـن- ل سـپێدەیا ئـەینییێ سەفەرا کری.

* وئـەو مرۆڤـێ دەرکەفتـە سـەفەرێ، ئەگـەر خـۆ ل سـپێدەیا ئـەینییێ ژی بـت، حسـێب دبـت (موسـافر) ونڤێـژا ئـەینییێ ل سـەر واجـب نینـە. ب رێکـێن دورسـت ژ پێغەمبـەری -سـلاڤ لـێ بـن- هاتیـە ڤەگوهاسـتن کـو دەمـێ ئـەو چوویە حەجێ، رۆژا ئەینییێ ئەو ل عەرەفێ بـوو، وی نڤێـژا نیڤـرۆ د گـەل یـا ئێڤـاری (قەصـر وجـەمع) ل بـەرا صـەحابیان کـر، ونڤێـژا ئـەینییێ نـەکر. وخـەلکێ مەکـەهێ ژی ئـەڤ چەنـدە کـر ووی نـە گۆتـە وان نڤێـژا خـۆ تمـام بکـەن، یـان نڤیـژا ئـەینییێ بکـەن، وبـەلکی ئەڤـە هنـدێ دگـەهینت کـو هـەر دەرکەفتنەکا د عورفێ جڤاکێ دا سەفەر بت، ئەگەر خۆ (مەسافە) یـا کـورت ژی بـت، حسـێب دبـت (سـەفەر) واجببوونـا ئـەینییێ پـێ رادبـت، ونڤێـژ پـێ دئێتە کورتکرن وکۆمکرن. وهەر چاوا بـت ئەڤـە مەسـەلەکا خیلافیـە وجهـێ وێ کتێبێن فقهیە.

مەسەلا بیستێ
دورستکرنا خەلەکان بەری نڤێژا ئەینیێ

* (نەسائی) ژ عەبدللاهێ کورێ عـەمرێ کـورێ عاصـی ڤـەدگوهێزت، دبێـژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- نەهی کری مـرۆڤ ل رۆژا ئـەینییێ بـەری نڤێـژێ وەکی خەلـەکێ روینن، ووی نەهی ژ کرین وفرۆتنا ل مزگەفتێ کر.
* ژ ڤێ حەدیسێ ئاشکەرا دبت کو یا دورست نینە نڤێژکەر رۆژا ئـەینییێ بـەری نڤێژێ خەلـەک خەلـەک ل مزگەفتێ روینن، ئەگەر خۆ روینشتنا وان بۆ زکری وخوانـدنا قورئـانێ ووەرگرتنـا علمـی ژی بـت، وبـەلکی ئەگـەرا ڤـێ چەنـدێ

وەکی زانا دبێژن ئەو بت، گرێدانا خەلەکان ل مزگەفتێ دبتە ئەگەرا بڕینا ڕێزێن نڤێژێ، وپەیدابوونا (تەشویشێ) ل سەر وان کەسێن دڤێن دوعا وزکری بکەن، یان قورئانێ بۆ خۆ بخوینن. وپشتی نڤێژا ئەینیێ، یان ل ڕۆژێن دی ژ حەفتیێ گرێدانا خەلەکان ل مزگەفتێ دورستە، ب شەرتەکی ئەو خەلەک بۆ هندێ نەبن بەحسێ دنیایێ وئاخفتنێن بێ مفا لێ بێنەکرن، (طەبەرانی) ژ عەبدلاهێ کوڕێ مەسعوودی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ سَيَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ قَوْمٌ يَجْلِسُونَ فِي الْمَسَاجِدِ حُلَقًا حُلَقًا، إِمَامُهُمُ الدُّنْيَا، فَلا تُجَالِسُوهُمْ، فَإِنَّهُ لَيْسَ لله فِيهِمْ حَاجَةٌ ﴾ یەعنی: ل دویماهیا زەمانی هندەک مرۆڤ دێ هەبن خەلەک خەلەک ل مزگەفتان دڕوینن ئیمامێ وان دنیایە، هوین د گەل وان نەڕوینن، چونکی خودێ چو هەوجەیی ب وان نینە.

مەسەلا بیست وئێکێ
ڕەنگەکێ ڕوینشتنێ

* (ئەبوو داوود) ژ موعاذێ کوڕێ ئەنەسێ جوهەنی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- نەهی ژ وی ڕەنگی ڕوینشتنێ کر ئەوا دبێژنێ: (حەبوة) دەمێ ئیمام خوتبێ دخوینت.
* و(حەبوە) ئەوە مرۆڤ ڕوینتە عەردی وهەردو چۆکێن خۆ بلند کەت ب زکێ خۆ ڤەنت، وهەردو دەستێن خۆ ل دۆر چۆکێن خۆ بئالینت.

مەسەلا بیست ودووێ
نابت مرۆڤ ئێکی ژ جهێ وی پاکەت

* (بوخاری) ژ نافعی ڤەدگوهێزت، دبێژت: عەبدللاهێ کورێ عومـەری گۆت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- نـەهی کریـە کـو زەلام برایـەکێ خـۆ ژ جهـێ وی ڕاکەت، وئەو ل جهێ وی ڕوینت. راویێ حەدیسێ دبێژت: من گۆتە نافعی: ل ڕۆژا ئەینیێ؟ وی گۆت: ل ڕۆژا ئەینیێ وڕۆژێن دی ژی.
* ژ ڤێ حەدیسێ ئاشکەرا دبت کو چێ نابت بۆ کەسێ، ئەگەر کی بت، ڕۆژا ئەینیێ ل مزگەفتێ، کەسەکی ژ جهێ وی ڕاکـەت؛ دا ئـەو بچـت و ل جهـێ وی ڕوینتە خوارێ.

مەسەلا بیست وسێێ
کرنا (تحیة المسجد) ل دەمێ خوتبێ

* (بوخـاری) ژ جـابرێ کـوڕێ عەبـدللاهی ڤـەدگوهێزت، دبێـژت: ڕۆژا ئـەینیـێ زەلامـەک هاتـە مزگـەفتێ، وپێغەمبـەری -سـلاڤ لـێ بـن- خوتبـە دخوانـد، پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆتێ: تە نڤێژ کر؟ وی گۆت: نـە، پێغەمبـەری -سلاڤ لێ بن- گۆتێ: ڕابە دو رکاعەتان بکە.
* و د حەدیسـەکا دی دا (بوخـاری) ژ جـابرێ کـوڕێ عەبـدللاهی ڤـەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- دبێژت: ﴿ إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمْ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ، أَوْ قَدْ خَرَجَ فَلْيُصَلِّ رَكْعَتَيْنِ ﴾ یـەعنی: ئەگـەر ئێـک ژ هـەوە هـات وئیمـام یـێ

خوتبێ دخوینت، یان ئەو یێ دەرکەفتی (دا خوتبێ بخوینت) ئیمام بلا ئەو دو رکاعەتان بکەت.

* وئەڤ هەردو رکاعەتە یێن حەدیس بەحس ژێ دکەت ئەون یێن ئەم دبێژینێ: (تحية المسجد)، وهەر چەندە ئەڤ هەردو رکاعەتە سوننەتن ونە فەرزن، بەلێ پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- بەرێ مە ددەتە کرنا وان، ئەگەر خۆ ئیمامی دەست ب خواندنا خوتبێ ژی کربت.

مەسەلا بیست وچارێ
ئەوێ نقرۆسک دئێنێ ل دەمێ خوتبێ

* (ئبن حبان) ژ عەبدللاهێ کورێ عومەری ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ إذا نعس أحدكم في مجلسه يوم الجمعة فليتحول منه إلى غيره ﴾ یەعنی: ئەگەر رۆژا ئەینییێ نقرۆسک هاتنە ئێک ژ هەوە ل جهێ وی بلا خۆ ژ وی جهی ڤەگوهێزتە جهەکێ دی.

* وئەڤە ژ بەر هندێیە دا خەوا وی ڤەرەڤت.

مەسەلا بیست وپێنجێ
دوعایا بارانێ د خوتبێ دا

* (ئبن خوزەیمە) ژ ئەنەسی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- رۆژا ئەینییێ خوتبە دخواند، هندەک مرۆڤ رابوونە ڤە وکرە هەوار، گۆتن: ئەی پێغەمبەرێ خودێ، باران نەمان، وداروبار هشک بوون، وحەیوانەت

مـرن، دوعـايـێ بـۆ مـه بكه كو خودێ بارانێ بدەته مه، ئينا پێغەمبـەری -سلاڤ لێ بن- دوعا ژ خودێ كرن وگۆت: ﴿ يا رەببى تو بارانێ بده مه ﴾ ئەنەس دبێژت: و ب خودێ پرتـەكا عـەوری ژی مـه ل عەسمانی نـەددیت، پاشی مه دیت عـەورەک هات، وبـەلاڤ بـو، پاشی بـارانێ لـێ كـر، ئينـا پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- ژ مینبـەرێ هاتـه خـوارێ ونڤێـژ كـر، ودەركـەفت، وحەتا ئەينیا دی بارانێ لێ كر، وئەینیا دی دەمێ پێغەمبـەری -سـلاڤ لـێ بن- خوتبه دخواند ئەو مرۆڤ جارەكا دی ڕابوونەڤە وگۆتن: ئەی پێغەمبەرێ خودێ، خانی هەڕفتن، و ژ بـەر بـارانێ ڕێ هاتنـه بـڕین، دوعايـەكێ بـۆ مـه بكه كو باران قەتعه ببت، ئينا پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- گڕنژی وگۆت: يا رەببی، ل دۆر وڕەخێن مه نه كو ب سەر مه دا.. ئەنەس دبێژت: ئينا باران ل مەدینێ قەتعه بوو، و ل دۆر وڕەخان لێ كر.

* ئەڤه هندێ دگەهینت كو دورسته بۆ ئیمامی دوعایێن بارانێ د خوتبا ئەینیێ دا بكەت، بێی نڤێژا بارانێ بێتەكرن.

مەسەلا بیست وشەشێ
ل كیژ دەمی ل ئەینیێ ئادەم هاتیه ئافراندن؟

* بەری نوكه د گەل مه بۆری بوو كو خودێ ئادەم ل ڕۆژا ئـەینیێ ئافرانـد بـوو، بەلێ د حەدیسـەكا دی دا يا (ئبن خوزەيمه) ژ ئـەبوو هـورەيرەی ڤـەگوهاسـتی هاتيه كو پێغەمبەری سلاڤ لێ بن گۆتيه: ﴿ وخلق آدم بعـد العصرـ مـن يـوم الجمعة آخر خلق، في آخر سـاعة مـن سـاعات الجمعـة، فـيما بـين العصرـ إلى الليـل ﴾ يەعنی: چێكرێ دويماهيێ هاتيه ئافراندن ئادەم بوو، ل ڕۆژا ئەینیێ پشتی

ئێڤـاری، ل سـەعەتا دویمـاهییێ ژ سـەعەتێن ئـەینییێ، د ناڤبـەرا ئێڤـاری وشەڤێ دا، ئەو هاتە ئافراندن.

* مەعنا ڕۆژا ئـەینییێ بـەری ڕۆژ ئاڤا ببت، ئادەم هـاتبوو ئافرانـدن، وهنـدەک دبێژن: ئەو ئەو سەعەتە یا دوعا تێدا دئێنە قەبویلکرن.

مەسەلا بیست وحەفتێ
کورتکرنا خوتبێ ودرێژکرنا نڤێژێ

* (ئبن خوزەیمە) ژ بابێ وائلی ڤەدگوهێزت، دبێژت: عـەمماری کوڕێ یاسری خوتبەک بۆ مە خواند، گۆتنەکا ڕەهوان گۆت وکورت کر، وهاتە خوارێ، ئینا مـە گـۆتێ: بـابێ یـەقظـانی، تـە گۆتنـەکا ڕەهـوان گـۆت وکـورت کـر، ئەگـەر پیچەکێ تە درێژ کربا، وی گۆت: من گوهـ ل پێغەمبەری بوویە -سلاڤ لـێ بن- دگۆت: ﴿ إن طول صلاة الرجل، و قصر خطبته مئنة من فقهه، فأطيلوا الصـلاة، و أقصروا الخطبة ﴾ هندی درێژیا نڤێژا زەلامیە وکورتکرنـا خوتبـا وی نیشـانا تێگەهشتنا ویە، ڤێجا نڤێژێ درێژ بکەن وخوتبێ کورت بکەن.

* مەعنا: یا سوننەت بـۆ ئیمـامی ئـەوە ئـەو خوتبـا خـۆ ل ڕۆژا ئـەینییێ کـورت بکەت، ونڤێژا خۆ درێژ بکەت.

مەسەلا بیست وهەشتێ
خواندنا قورئانێ د خوتبێ دا

* (ئـبـن خـوزەیـمـە) ژ دەیکا هشامی ڤەدگوهێزت، دبێژت: مـن سـوورەتا (ق) ژ پێغەمبـەری ب خـۆ -سـلاڤ لـێ بـن- ژ بـەرکربوو، هنـدی وی د هـەمی ئەنینیان دا دخواند.

* ژ ڤێ حەدیسێ ئاشكەرا دبت كو دورستە بۆ ئیمامی د خوتبا ئەینییێ دا سوورەتێن قورئانێ ییێ درێژ بخوینت.

مەسەلا بیست ونەهێ
فەرمانا ب دانا خێران د خوتبا ئەینیێ دا

* (ئبن خوزەیمە) ژ ئەبوو سەعیدێ خودری ڤەدگوهێزت، كو جارەكێ زەلامەك هاتە مزگەفتێ وپێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- خوتبە دخواند، ووی زەلامی هندەك جلكێن بێ سەروبەر د بەر بوون، ئینا پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- داخواز ژ صەحابیان كر ئەو دەستێ هاریكارییێ بۆوی زەلامی درێژ بكەن، ودەمێ وان خێر كرین، كەسێ چو جلك نەدان، ئینا پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- فەرمان دا دو دەستێن جلكان بۆ وی زەلامی بینەدان.
* ژ ڤێ حەدیسێ ئاشكەرا دبت كو دورستە بۆ ئیمامی د خوتبێ دا داخوازێ ژ نڤێژكەران بكەت ئەو دەستێ هاریكارییێ بۆ مرۆڤێن پێتڤی درێژ بكەن، وخێران بۆ كۆم بكەن، ئەگەر ئیمامی ئەڤ چەندە ب مەصلحەت دیت.

مەسەلا سیهێ
بڕینا خوتبا ئەینیێ ژ بەر مەصلحەتەكێ

* (ئبن خوزەیمە) ژ ئەبوو رفاعەیێ عەدەوی ڤەدگوهێزت، دبێژت: جارەكێ ئەز چوومە مزگەفتێ وپێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- خوتبە دخواند، من گۆتێ: ئەی پێغەمبەرێ خودێ ئەز مرۆڤەكێ غەریبم هاتیم پسیارا دینێ خۆ دكەم..

ئینا وی خوتبە هێلا و ب نک من ڤە هات، وهندەکان کورسیەکەک بۆ وی ئینا، یا ژ من ڤە پێپکێن وێ ئاسن بوون، ووی دەست پێ کر ئەو تشت نیشا مندان یێن خودێ نیشا وی داین، پاشی زڤڕی وخوتبا خۆ تمام کر.

* و د حەدیسەکا دی دا هەر (ئبن خوزەیمە) ژ بورەیدەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: جارەکێ پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- خوتبە دخواند، دیت حەسەن وحوسەین هاتنە مزگەفتێ، دو کراسێن سۆر ل بەر وان بوون، وئەو دهلنگفتن وڕادبوونە ڤە، ئینا ئەو ژ مینبەرێ هاتە خوارێ وئەو هەردو هلگرتن وبرنە نک خۆ، وگۆت: مالێ هەوە وعەیالێ هەوە فتنەنە، من ئەڤ هەردووە دیتن ئەز نەشیام خۆ بگرم.. پاشی خوتبا خۆ تمام کر.

* و ژ ڤان حەدیسان ئاشکەرا دبت کو دورستە بۆ ئیمامی ئەو خوتبا خۆ ڕاوەستیت؛ دا بەرسڤا پسیارا پسیارکەرەکی بدەت، یان کارەکێ ئەوهزر بکەت یێ فەرە ب جهـ بینت، هەر وەسا دورستە بۆ نڤیژکەری ئیمامی ڕاوەستینت دەمێ ئەو خوتبێ دخوینت؛ دا بۆ خۆ هندەک پسیاران ژێ بکەت.

مەسەلا سیهـ ونێکێ
خواندن د نڤێژێن شەڤا ئەینیێ دا

* (بەیهەقی) ژ جابرێ کوڕێ سەمورەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەرێ خودێ -سلاڤ لێ بن- ل شەڤا ئەینیێ د نڤێژا مەغرەب دا سوورەتا (قل یا أیها الکافرون) و(قل هو الله أحد) دخواندن، و د نڤێژا عەیشا دا سوورەتا (الجمعة) و(المنافقین) دخواند.

مەسەلا سیھ ودووێ
خواندنا پێغەمبەری د نڤێژا ئەینیێ دا

* (ئبن ماجە) ژ نوعمانێ کورێ بەشیری ڤـەدگوهێزت کـو پێغـەمبـەری -سلاڤ لـێ بـن- د نڤێـژا ئـەینیێ دا سـوورەتا (الـجمعـة) وسـوورەتا (الـغاشـية) دخواندن.
* و د ریوایەتـەکا دی دا ل نـک (ئـبن ماجـە)ی هاتیـە کـو وی سـوورەتا (الأعلى) وسوورەتا (الغاشية) دخواندن.

مەسەلا سیھ وسێێ
تەرخانکرنا جلکەکێ تایبەت بۆ ئەینیێ

* (ئبن ماجە) ژ عائیشایێ ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- جارەکێ خوتبە بۆ مرۆڤـان دخوانـد، دیت جلکـێن (ئـەلنیمار) یـێن ئـەعراب دکەنە بەر خۆ ل بەر وان بوون، ئینا پێغەمبەری سلاڤ لێ بن گۆت: ﴿ ما على أحدكم إن وجد سعة أن يتخذ ثوبين لجمعتـه سـوى ثـوبي مهنتـه ﴾ یـەعنی: ما چیە ئێک ژ هەوە ئەگەر بەردەستێ وی یێ فرەھ بت، ئـەو دو جلکـێن جـودا ژ جلکێن خۆ یێن کاری بۆ خۆ بدانت بۆ خوتبا خۆ؟
* ژ ڤێ حەدیسێ دئێتە زانین کـو یا باشـتر ئـەوە بـۆ وی یـێ بشـێت، هنـدەک جلکـێن تایبـەت بـۆ خـۆ بـدانت، دەمـێ دچتـە خـوتبێ بکەتـە بـەر خـۆ، وڤـێ

چەندێ ڕەنگەکێ پاقژییێ ژی تێدا هەیە، چونکی ل ئەینییێ گەلەک مرۆڤ ل مزگەفتێ کۆم دبن، ڤێجا یا پاقژتر ئەوە جلکێن وان دپاقژ وبژوین بن.

مەسەلا سیێ وچارێ
دانا بانگێ ل ڕۆژا ئەینیێ

* (نەسائی) ژ سائبێ کوڕێ یەزیدی ڤەدگوهێزت، دبێژت: دەمێ پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- ل سەر مینبەرێ دڕوینشت ل ڕۆژا ئەینییێ، بیلالی بانگ ددا، وگاڤا ژ خوتبێ خلاس دبوو دهاتە خوارێ، وبیلالی قامەت دگرت. ل دەمێ ئەبوو بەکری وعومەری ژی هەر وەسا بوو.
* و(ئبن ئەبی شیبە) ژ عەبدللاهێ کوڕێ عومەری ڤەدگوهێزت، کو بانگێ ڕۆژا ئەینییێ ئەوە یێ دئێتەدان دەمێ ئیمام دەردکەڤت، وبانگێ دی نوی یێ دەرکەفتی.
* و(ئبن ئەبی شیبە) ژ ئیمامێ زوهری ڤەدگوهێزت، کو بانگێ دووێ ئێکەمین ل دەمێ ئیمامێ عوثمان دەرکەفت بوو، ئەو بۆ خەلکێ سویکێ دهاتەدان، دا خەلکی ئاگەهی ژێ هەبت.
* ژ ڤان ریوایەتان دئێتە زانین کو ل سەر دەمێ پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ویێ ئەبوو بەکری وعومەری ژی بانگەکێ ب تنێ ل ڕۆژا ئەینییێ دهاتەدان، و ل زەمانێ عوثمانی وپشتی بازێڕ مەزن بووی، وی بڕیار دا بانگەک ل (زەورائێ) ژی بێتەدان، ودەمێ ئیمام عەلی چوویە بازێڕی کووفە، وکووفە هنگی بازێڕەکێ بچویک بوو، ل دەمێ وی خوتبە دخواند بانگەکێ ب تنێ دهاتەدان.

مەسەلا سیه و پێنجێ
ئەگەر جەژن کەفتە ڕۆژا ئەینیێ

* (ئەبوو داوود) ژ زەیدێ کوڕێ ئەرقەمی ڤەدگوهێزت، کو جارەکێ پسیار ژێ هاتەکرن: ئەرێ جارەکێ ل سەر زەمانێ پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- جەژن کەفتبوو ئەینیێ؟ وی گۆت: بەلێ. گۆتن: پا پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- چ کر؟ وی گۆت: وی نڤێژا جەژنێ کر، وروخصەت دا هەر کەسەکی ئەگەر بڤێت نڤێژا ئەینیێ نەکەت.
* مەعنا: ئەو کەسێ نڤێژا جەژنێ ب جماعەت بکەت، حەقێ هەی نڤێژا ئەینیێ نەکەت، و ل شوینا وێ نڤیژا نیڤرۆ بکەت.

مەسەلا سیه و شەشێ
کرنا سوننەتان بەری نیڤرۆ

* بەری نیڤرۆ ببت ب بیست خەبەرەکان (مەکرووهە) مرۆڤ سوننەتان بکەت، ئەڤە ل هەمی ڕۆژان، ڕۆژا ئەینیێ تێ نەبت، ژ بەر وێ حەدیسێ یا (ئەبو داوود)ی ژ ئەبوو قەتادەی ڤەگێڕای کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- کرنا نڤێژێ بەری نیڤرۆ باش نەددیت، ل ڕۆژا ئەینیێ تێ نەبت، ودگۆت: نیڤرۆ جەهنەم دئێتە شاراندن، ڕۆژا ئەینیێ تێ نەبت.

* و(ئبن ئەبی شیبە) ژ شوعبەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: من پسیارا موعاوەیەیێ کوڕێ قوررەی کر: چاوایە مرۆڤ بەری نیڤرۆ نڤێژێ بکەت ل ئەینییێ؟ وی گۆت: چو نینە.
* مەعنا: کەراهەت ژ ڕۆژا ئەینییێ ناگرت، وحەتا ئیمام دەست ب خوتبێ دکەت مرۆڤی حەقێ هەی بۆ خۆ سوننەتان بکەت.

مەسەلا سیێ وحەفتێ
هەچییێ بگەهتە رکاعەتەکا نڤێژێ

* (بەیهەقی) ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ مَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الصَّلاةِ فَقَدْ أَدْرَكَهَا ﴾ هەچییێ بگەهتە رکاعەتەکێ ژ نڤێژێ، ئەو گەهشتە نڤێژێ.
* و ژ ڤێ حەدیسێ دئێتە وەرگرتن کو ئەگەر مرۆڤ گەهشتە مزگەفتێ ورکاعەتەک ژ نڤێژێ مابت، ومرۆڤ وێ رکاعەتێ د گەل ئیمامی بکەت، هەر وەکی مرۆڤ گەهشتیە نڤێژێ، وخێرا نڤێژا ب جماعەت دێ بۆ وی ئێتە نڤیسین.. مەعنا: ئەگەر مرۆڤ ل ئەینییێ هاتە مزگەفتێ وگەهشتە رکاعەتەکی د گەل ئیمامی، پشتی ئیمام ژ نڤێژێ خلاس دبت، ئەو دێ ڕابت رکاعەتەکا ب تنێ کەت، بەلێ ئەگەر ئەو گەهشتە دویماهیا رکاعەتا دووێ، یەعنی: رکاعەتا دووێ ب تمامی د گەل ئیمامی نەکر، پشتی ئیمام ژ نڤێژێ خلاس دبت، ئەو دێ ڕابت چار رکاعەتان کەت، چونکی ئەو نەگەهشتیە نڤێژا ئەینییێ.

مەسەلا سیه و هەشتێ
ئەوێ نەگەهتە نڤێژا ئەینیێ

* ئەو کەسێ بێتە مزگەفتێ ل ڕۆژا ئەینییێ ونەگەهتە نڤێژێ، یان ژی ژ بەر عوزرەکا شەرعی نەشێت بێتە نڤێژێ، یا دورست ئەوە ئەو نڤێژا نیڤرۆ بکەت؛ چونکی نڤێژا ئەینییێ نە د گەل ئیمامی وجماعەتێ بت نائێتەکرن.

مەسەلا سیه و نەهێ
کرنا دو رکاعەتان پشتی نڤێژا ئەینیێ

* (ئبن ئەبی شیبە) ژ عەبدللاهێ کوڕێ عومەری ڤەدگوهێزت، کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- پشتی نڤێژا ئەینییێ دو رکاعەت ل مال دکرن.

مەسەلا چلێ
ڕاکرنا دەستان بۆ دوعایێ د خوتبێ دا

* ئەڤە تشتەکێ دورست نینە، (ئبن ئەبی شیبە) ژ ئیمامێ زوهری ڤەدگوهێزت، دبێژت: ڕاکرنا دەستان ل ئەینییێ بیدعەیە.
* مەعنا: ئەڤ عەدەتێ ئەم نوکە دبینین کو ئیمام ل دویماهیا هەمی خوتبان دوعایان بکەت، ونڤێژکەر دەستێن خۆ بلند دکەن، ودبێژن: (آمین) ئەڤە تشتەک بوو ل نک صەحابیان نەبوو.

مەسەلا چل ویێکێ
ئەوێ نەگەهشتە نڤێژا ئەینیێ

* ژ حەسەنێ بەصری وسوفیانێ ثەوری دئێتە ڤەگوهاستن کو ئەگەر زەلامەکی نڤێژا ئەینییێ د گەل ئیمامی کر، پاش دەسنڤێژا وی کەفت، وچوو دەسنڤێژا خۆ نوی کەتەڤە، وحەتا زڤڕی نڤێژا یا خلاس بووی، دێ نڤێژا خۆ یا نیڤرۆ کەت، چار رکاعەتان.
* مەعنا: ئەگەر مرۆڤ نەگەهشتە نڤێژا ئەینییێ د گەل ئیمامی، دڤێت چار رکاعەتان بکەت.

مەسەلا چل ودووێ
ئەوێ بپێنژت ل دەمێ خوتبێ

* عەبدررەزاق ژ قەتادەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: ئەگەر مرۆڤەک د خوتبێ دا بپێنژی، یەعنی: دەمێ ئیمام خوتبێ دخوینت، وگۆت: (الحمد لله) نەبێژێ: (یرحمک الله).
* مەعنا: ئەو (ئەذکارێن) بۆ هندەک حالەتان (وارد) ژی بووین، ل دەمێ خواندنا خوتبێ، نائێنە گۆتن.